

թիւն մը ըրած էին մէջերնին . և ընկերութեան ա-
նունը՝ ասօնէասիօն պէտքիալլուր դրած էին . որ ըսկէ լ-
է շնչէրութիւն նիւթակաց : Այս ընկերութեանս նը-
պատահիլ այն էր որ՝ կարգացած գիրքերնաւն մէջ գը-
տած վարդապետութիւննին ՚ի գործ գնեն . և այս
վարդապետութեանս սորվեցուցած, գլխաւոր բանե-
րուն մն կը այն է թէ , - Ինչից տէր ըլլալլ՝ զովու-
թեան ըլլուղն է - : (Պոել է որ՝ մէկ մարդ մը ինչ
բան որ կրնաց գողնալ նէ՝ այն բանին օրինաւոր տէ:
ըլ կըլլայ . և ասով գողաւթիւնն՝ մարդաց ստով
վաստրկըլնող տրհեասներուն կարգը կը դնեն) :

“ Բօլցիայի մեծին ջանիւքը բռնուած և անմիջա-
պէս գտառաւորի ձեռք յանձնուած մարդոց շատը
գողութիւնով կամ ուրիշ աւելի ծանր յանցանքով
բռնուած են : Մասն մէկը իրեն գտառէն այն աստիւ-
ճան յառահատեր էր որ՝ երբ որ զինքը Բօլցիան կը
տանէին , վրան պահած տարձանակը (թապանճան)
հանեց , իր գլխուն բռնեց , ինքը զինքը զարկաւ և
անանկ մեռաւ : Այս բանիս հոգը Աէն Տիարէ ու-
ղին գտառաւորին յանձնուած է , որ աղէկ և ման-
րամանն քննութեամբ շատ բաներ երեւան պիտի
հանէ . որ թէ գտառաստանը և թէ ընկերութիւնը
տասնյմէ շատ օգուտ պիտի տեսնեն : ”

Այս լուրս՝ ծանր մէկ լուր մըն է : Գող՝ ամէն
տեղ կը գտնուի . բայց գողութիւնը օրինաւոր փառ-
տակ է , և գողը իր գողածին օրինաւոր տէրն է ը-
սելով՝ առանձին դիրք գրող հեղինակ , և այն հեղի-
նակներուն գիրքը կարդալով անոնց լսածը ՚ի գործ
գնելու հետեւող ընկերութիւն՝ ամէն տեղ չեն
գտնուիր : Այստ տպագրութիւն ունեցող երկիր
մը՝ որ ամէն մարդ խելքին եկածը կը գրէ և կը հը-
րառակէ , տգէտ և թեթեւամիտ երիտասարդներ
ալ ձեռվլնին անցած գիրքը կարդան , և կարդացա-
ծը ինչ գիրք է նայիմ ըսող մարդ չի գտնուի նէ ,
աղէկ մարդ քիչ կը գտնուի . և այնպիսի տեղ տպաց
կրթելը շատ գժուար բան կ'ըլլայ : Այս գժուա-
րութիւնս կայ նաև՝ որ տեղ որ գաղղիարէն լեզուի
հետեւութիւն կայ : Ուստի ասիկայ ծանուցանե-
լով կ'աղջաճէմք գաղղիարէն լեզու եղած դպրատանց
հոգաբարձուներուն . ուսանող մասաշահասակ ար-
դացոց ձեռքը ողբուած գաղղիերէն գիրքերուն վր-
այ աչքերնին շրս բանան . հասկրցողներու ցուցը-
նեն . ըլլայ որ լեզու սորմելու պատճառաւ տղոցը
վարքը և աղէկ կրթութիւնը և կրօնքը և բարեկալշ-
տութիւնը աւրելու գիրք տրուի ձեռքերնին : Ոռ-
վորաբար ասանկ արտառոց բաներու վրայ գիրք գը-
րողները ձարտասանական ոճով կը գրէն . քանզի
կամքերնին այն է՝ որ կարդացող մարդը իր տղոյու-
թեան ատենէն ՚ի վեր մաքին մէջ ունեցած գաղա-
փարը փոխէ , և անոր տեղ իր գրքին գաղափարը ըն-
դունի . ասիկայ համոզելու համար ինչ ձարտասա-
նական ձեւ կայ նէ՝ հեղինակը ՚ի հարկէ ՚ի գործ
պիտօնի գնէ : Կինայ ըլլալ որ՝ գաղղիականի վարժա-
պետ մըն ալ գրքին վարդապետութեանը չի նայե-
լով , միայն շարադրութեան աղէկութեանը նայե-
լով աշակերտին ձեռքը տայ և կարդալ ասպարքէ :
Ո օդէսի և Ոտոսօյի գիրքերը այս կերպով շատե-
րուն ձեռքը անցած են , շարադրութեաննին աղէկ
ըլլանուն համար . բայց արդեօք վատահիմք մի ը-
սէլու որ կարդացողները ամէնն ալ միայն լեզուն ի-
րենց օրինակ բռներ են . այդ մարդոց վարդապետու-

ռելու տաենը պինտ առաջ միաբը դալիքը իրեն աղդը պիտի ըլսայ. այս պինքն՝ Ռատութը, որտեղ մէջքալաքական կրթութիւնն մանկավ չէ թէ գեցած, այլ շատ աղձկացած են, և թէ որ քանի մը զէշութիւն կ'երեւի փառմին նէ՝ այս աւ կրթութեան տակ մանելին առաջ ունեցած մէջների ուն մասաց է:

կարիք է Պ. Քաշչվարօֆը մասնէր, որ ըստ կրնաց ըլլար թէ ա-
սինք Ռուսաց իշխանութեան տակի երկիրները կը բնակին նէ՝ Ռուսե-
րը ասոնք կը թութեան տակ կ'ոխէրը ինչու չեն աշխատիր. և նորը
այս տօնդորի անոնց առարկանեանը առաջը առանել առած ըլլար, որ-
պէս թէ անանէ ցըցքնեալվ, որ Ռուսէրը կարիմոցիներան սովորու-
թեանըց չի գոզգէրվ և անոնց մէջ կը թութեան մրացըները. ճամփայ չի
ճարելվ՝ այն խոշը ազգին աղքէրութիւն ըրած են. անոնք կրտսեանին
հեռացնուցած են: թէ որ մարգը այս էր նէ՝ շատ տպէս մասնէնք
մըն է: Վայն կը թէ ալ ազգաց երկիրներան մէջ անկիրթ ազգէր կը գըտ-
նուին, որ մինչեւ հիմա կը թութեան տակ չեն մոտած. և մէնք ասոր
օրինակ գտնելու համար Վայնի կը իսպանին մասնէն ոլ շատ հեռա-
նալու կարօտ չէմիք: Օգեկինի մէջ միացաւ նահանգաց իշխանութեան
տակը եղած երկիրները, Քառօլին, Քալեֆօնինս, Փլուսիոն, ուրբան
վայրէնի ազգէր կան որ տակաւուն կը թութեան տակ մոտած չեն: Բայց
ոչ Միացաւ նահանգաց և ոչ Մեծքից կառավարութիւնը խորհած
և ըստ չէ որ « Քաղաքական կը թութեալ լուսանոց չի յարմարիր ոչ: Վայ-
րէնի ազգ մը կը թէ լու ի՞նչ մէծամեծ գեւարութիւններ կան զիտեմք,
որ քիչ ժամանակի մէջ չեն վերնար. անոնք բաւական պատճու են իսո-
քիմոցիներան մինչեւ հիմա քաղաքական կը թութեանէ զարք մնալուն:

Ճէ որ Ռուսաց հիւսիւսացին Վայրիկո բնակող մաւչափի վաճառ-
ուականներուն ընկերութիւնը՝ որ առուտուրի համար ասանց հետ հա-
զարդ ու թիւն անի, Պ. Քաշչվարօֆին ըստը ընմանի մափի ընէ նէ՝
այն առանկ հարիմացիներուն գէշ կ'ըլլայ. կ'ըստակիլին իրենց վայրե-
նութեանը և խոշութեանը մէջ մշտնշնչեաւոր մնալու. քանզի ասանց
կը թութեալ ան յօյը այն վաճառաւականներէն է, և ասանց կը թութեանէն
այն վաճառաւականներուն օգուտ ալ կրնաց ըլլար: Վեելիս առէկ է կը բր-
ենի ալ ազգի հետ առաւտուր ընել, քան անանի վայրէնիր մը հետ՝ որ
գոյզութիւնը մը լուսէիւն չի սեպէլն զատ պարծանոց արքանի կարիք
ու թիւն թիւն մըն ալ կը սեպէն. և այս պարծանոց առանելու. համար զի-
րինը մահուան վաճառնի մէջ անպատ կը ձգէն: Ասանց ասոնի ոչ հո-
կացեալ սովորութենէն հեռանալը իրենց կրտսեան պատճու կ'ըլլայ
լու լու խենիմի խօսք է:

թիւններէն բան իրենց մաքին մէջ պղըշկած չէ : Ինձի
միայ նէ աւելի աղէկ կը սեպէմ ատանի գիրքեր ար-
զոց ձեռքը բնաւ չլոտալ, քանի թէ անոնցմէ ըլլալու
աղէկութիւնը տղոց սեպհականել : Աղէկ շարադ-
րութիւնով անժխտ և անմեղ գիրքեր ալ կան գաղ-
զիսկան լեզուի մէջ . լեզու սորվողներուն կարդա-
ցնելու համար անանիները ընտրելու է :

Ուտերուն ժողովքին մէջ | օռու | անստովին
աղնուականը ըստու, որ Վուանայի թագաւորին
տղուն Վօնբանսիէի գքսին՝ Ապանխայի թագու հիմն
քրոջը հետ կարգուելուն վրայօք Խնկիլզի տէրու-
թեան արտաքին գործոց տեսուչ | օռու Բալմէրու-
գօնին գրած և Վուանաս խըրկած յայտարարու-
թեան պատասխանը՝ Վուանսայի արտաքին գործոց
տեսուչ Պ. Կիլօնին կազմէն եկած է : Եսոր վրայ
| օռու | ալէրախնը՝ որ | օռու Բալմէրադ օնէն առաջ
արտաքին գործոց տեսուչ էր, ըստու, այս գործոց վրայ կը փափաքիմ հատարակաց օգտաին համար, և
Եւրոպայի խաղաղութեան համար, Վօնբանսիէի
գքսին կարգըլլելուն վրայօք եղած թղթակցութիւն-
նիս վերջանայ : Ենդ վրական բայն օրագիրը կատա-
րելապէս | օռու | ալէրտոնինին ըստոծին կամսկից ըլլա-
լալ կ'ըսէ . « | օռու Բալմէրադ օնին ընելու պինս
աղէկ բաննը այս է որ, իւր երկրին օգուտալ և իւր
համբաւը պահպանելու համար առկեց եռքը լուռ
մայ . ձայն չհանէ : » Այլէւ ինչպէս որ | օռու | ալէր-
տինն ալ ըստու, այս թղթակցութիւններուն ակըլլա-
նաւորութիւնը մեր կազմէն եղած ըլլալուն համար,
իրաւունքը կը պահանջէ որ անոնց տուած պատաս-
խանն ալ վերջննը ըլլայ » :

— Աքրօյիհաէն առնուած նոր լուրերուն նայելով
Կնկիլթէւռայի այս գաւառիս հիւսիսային կողմի
եղած խուլութիւնը՝ կերակրոց պակասութեան
պատճառաւ Իւլանտա եղած խուլութիւնէն վար չի
մնար : Օսթվեղերեայ Պլրիէնտ քաղաքը աղիւրով
լցցուն երկու նաւ՝ որ ուրիշ տեղ երթալու պատ-
րաստուած էին, քաղաքացիք յափշտակեցին : Ըսր-
ջակաց շատ տեղերը հաճար (չափտար) բեռնաւո-
րած կառքեր և սայլեր բլունեցին դարձուցին . և
հասարակութիւնը գրեթէ բլոր՝ ուրիշ վրայ էր :
Այս խուլութիւններս նոյն գաւառին հարաւային
կողմէրն ալ սկսան, կտուալորութեան հարկ եղաւ
որ այն երկիրները պատերազմով առնուած երկիրնե-
րու համար սովորութիւն եղածի պէս պահապան-
ներ դնէ :

Ի Ա Լ Ա Ն Տ Ա : Այս կղզւոյն թշուառ վիճակը ինչ
կիլիդի տէրութեան նախարարներուն անհանկ տղթած
է , որ կառավալարութեան ժողովցն մէջ ասոր վրայօք
երկար խօսք ըլլալը բնակիսն բան մըն է : Յունկարի
29 ին | ծնուայի հասարակաց սենեակին (շամփու տէ
քօմիւն) ժողովքին մէջ պատմնեցաւ , որ Իւլան-
տայի բնակիչներուն վրայ չսովորէն զատ ուրիշ գէշու-
թիւն մըն ալ կայ : Կնօթութեան պատճառաւ մէկ
ասպավորիսիկ հիւանդութիւն մըն ալ դշայցած է .
որուն անունը տալու տեսդ դրած էն : 1832 ին Քօլ-
տա հիւանդութիւնը այնքան ատենի մէջ ողբան
մարդ մեռցուց նէ՝ այս ըստ տէնդու նոյնշտոփ ատե-
նի մէջ պահեալ աւելի մաս մըսաւա ու :

սի մէջ անկեց աւելի ասրդ մռացուց :
Խեղճ իւլանտացիները , որոնց վրաց սովու ու հիւ-
ւանդութիւնը մէկէն տառանկ կը տառականան կոր ,
օրէ օր շատիլոր մէկէն իրենց գմբալդ հայրենիքը
կը ձգեն , պանդիտութեան կ'երժման ննիլիլթէռաւա-
յի ծովեղերը . և իրենց խեղճութիւնն ու հիւան-
դութիւնը հետեւնին մէկ աւել հօն կը տանին :
Շառլամենդին մէջ զրուցուածին նայելով՝ ութ օ-
րուան մէջ միայն | իվլըբուլ քաղաքին նաւահան-
գիսաը ելլող իւլանտացիներուն համբանիքը 174,000
հողիի հասեր է . և ամէնքն ալ անանկ ողբալի վե-
ճակի մէջ , օր անկեց անդին չի կինար ըլլալ : Ուրիշ
ծովեղերեայ քաղաքիներն ալ ելլող իւլանտացիներուն
համբանիք առա մէս հմանաւայ . է :

Համբաւիքը ասոր պէս իմաստալու է :
Հիմա կը վախցուի . չըլսյ որ Խալանտայի մէջ
սասակացած հիւանդութիւնը Խնկիլթէռաւա աշտա-
րածի . որովհետեւ ալլըշկոզ հիւանդութիւն մըն
է : Երկեց զատ , Խնկիլթէռաւա անցնող իսրգչերուն

բաղմութիւն կ'ըստիպէ որ Խնկիլթեռոայի մէջ գըտնածածքն առաջիկէն աստիճանց ալ բաժինն ելլէ . և այս երկու տեսակի վտանգքի՝ կառավարութեան նախարարներն ու կենցաղադէտ մարդիկը երկիւզի մէջ կը ձգեն :

ՊԱՎԻԵՐԱ : Դրսերը տպուած ամէն օրագիր
թէպէտ այս թագաւորութեանս մէջ ամէն մարդու
ձեռք չէր անցներ , քանի մը օրագիրներ արդելված
էին , բայց այս արդելվածներս ալ շատ մարդիկ կըր-
նացին առնել Բօնիացն . մանաւանդ քաղաքական օ-
րագիր հրատարակողները : Հիմա ներքին գործոց
տեսուչ նախարարը վճիռ մը հաներ է թագաւորին
կողմէն , որ միայն Պալիկերացի քաղաքական օրագիր
հրատարակողները կարող ըլլան առանկ լըստիլներ
առնելու . բայց իրենց գրավը և ստորագրութեամբ
և երգմամբ՝ ստորագրեալ երեք գտշնկներուս
յանձնաւու ափոխ ըլլան , որ կառավարութիւնը
անոնց կառավարիէ :

1. Ասանել օտար օրագիրները՝ իրենց սենեակէն դուրս պիտի չի հանեն :

2. Առնեք միայն իրենց գործակիցներուն պիտի
տան կարգալու , եթե որ մէջէն բան մը նայելու հա-
մար ուղեն նէ :

3. Այս օրագիրները՝ քաղաքական օրագիրը շենոցներուն սենեկին մէջ տասն և երկու ժամէն աւելի պիտի չեկենայ. և խօսվային այն օրագիրը իրենց ձեռքը հասած բարեկն հաշուելով ամբողջ տասն և երկու ժամէն աւելի ժամանակ քովվերնին չի պահեն. տանին տէրութեան կողմանէ դըրուած դատաքըննիչն (չէնզօրին) յանձնեն. և անոր ձեռքէն թուղթ ալ տունեն այն օրագիրը անոր տուած ըլլանին ըստուգիւ ճանչցուելու համար: Դատաքննիչը (չէնզօրն) ալ այն օրագիրները բանակիրիտակ պիտի պահ հէ կառավարութեանը հրամանաւ:

Եւրոպայի օրագիրներուն մէջ հաւատոց և կառավարութեան գէմ դրող ազատ օրագիրներուն շատնալը , մանաւատնդ Գերմանիսյի մէջ , շատ գովելի կ'ընէ Պալիկուայի կառավարութեան այս ի-մաստուն նախառածութիւննը : Ըստ օրագիրներ կան , որ լուրերնուն կարգը չի կրցած խօթած գէշութիւններնուն ընդարձակ ասպարէղ մը ըրած են բանասիրականներն :

ԶՈՒՏ ՏՑՑԵՐԻ : Փախվուրկիի կառավարութիւնը անցածները եղած պատահմունքին փրայ՝ որ իսել մը բարիքաններ յանկարծ քաղաքքը կոխել ուղեցին յունվարի 6 ին , և քաղաքացիիք պատրաստութեան վրայ գտնուելով փրայ եկողները ամօթալից ետ փախան , արիաբար մեծ բան մը ըրաւ : Քօնէյլ չօմանալըսուած ժողովքին անդամ գտնուողները ամէնը քը մէկէն փոխեց : Երբ գիտոցուի որ բարիքաններուն ուժին որպէս թէ կեդրոնը այս ժողովքս էր , ասոր անդամները ցըսուելը նրան մեծ բան ըլլալը գիւրաւ կը հասկըսուի : Քանզի յիշեալ խոսվարնեւ ըը այս տեղս կը ժողովսւէին , և ընելլիքնին հօն կը վճռէին , և այս ժողովքը անոնց կամքին կատարմանը որպէս թէ գործիքն էր : Փետրվար 7 ին նոր ժողովքը անոնց կամքին կատարմանը ուղարկուելու ամէնը անոնց կամքին կատարմանը ուղարկուելու ամէնը

զովականներու ընտրութիւնն սլիմի ըլլար :

Չայն մը կը պլոտը կ'ըսէ । իօն քաղաքի կալէտ
ըսուած օրագիրը, որ Պէռնա գաւառուին Աշխանա
քաղաքը առաջ քառակի անունով զօբը գրուելու վրայ են, որ Ֆուլիսուրիի վաս երթալու միտք ու-
նին : Այս զօբը որուն անունը աղասի հարդին ըսելէ,
տաճկերէն ամբողութեած զօբերու պէս են, որ
երբեմն տեղ տեղ կը գտնուեին : Ամենեւին երկրա-
յութիւն չի կայ որ, թէ որ միաքերնին դրածնին չի
յաջող նէ՝ այս զօբերա ալ արիութեան ինն տեսա-
կը գործածելու պատրաստ են . աւելի աղէկ կ'ըլլար
որ երկրին խաղաղութեանը համար միայն տասնեւ-
րորդ տեսակը գործածելը բաւական մեպէին : — Ի-
յի այլիք օն տիւրիւ տիւր . տօքուզու գաշմագ, ովի-
րի հիշ կէօրիւնմէմէք : « Քաղաքը զի՞նքը պաշտպա-
նելու ամէն տեսակ միջցները ՚ի գործ դրած է :
Պահապան զօբը զարմանալի ձեւով կարգադրուած
են . և նշան մը արուածին պէս՝ գաւառուին զօբը ա-
մէնքը մէ կէն յական թօթափել մէկ տեղ կը ժողվու-
ին : Վաղէ և լիւսէան և ստհմանակից մանր գա-
ւառներուն բնակիչները պատրաստ են պէտք եղած

Պատերքներ զինուորելու :
Քրաքօվիլի հասարակագետաւութե՛ վերնալովլը Ա. ի-
էննացի 1815 ին եղած պայմաններուն աւրուիլը հա-
մարձակութիւն տուած է ռաբիչացներուն իրենց կա-
ռավարութեան կերպն ալ փոխելու , որ նոյն դաշ-
նադրութեան մէջ օրոշված և հիմակուան կերպու
հաստատուած է . որով լուսդրիա իրաւունք ընւնե-
նար ասոնց Բ'նչ կ'ընեք կոր ըստելու . հին կառավալա-
րութեան բարեկարգութիւնը ուղղող մարդոց կ'իշ-
նոյ իրենց իրաւունքը զԵնքով պաշտպանել . չ նէ՞
Ճ'նիւմուա իրենդ աչքին առաջը օրինակ է :

ԱՄԵՐԻԿԱ : Յ օնտուայի օրադիրները Վ մէրիկա
յէն լուր կուտան, որ մինչեւ յունվար 12 կը հաս-
նի : Այս լուրերուս մէջ ամէնէն երեւելիները Վէք-
սիքօյի վրայօք պատմածներն են : Վէքսիքօյի կառա-
վարութեան ժողովցն ատեւանը ամէնքը միաբան
հաւանութիւն տուին Սանթ - Վննա ձէնէռալին
այն խօսքին, որ Վիայեալնահանգաց Դայօր ձէնէ-
ռալին ըստեր էր թէ, մինչեւ որ Վիայեալ նահան-
գաց զօրը և նաւերը Վէքսիքօյի ցամաքէն և ծո-
վէն չի հեւանան նէ՝ հաշտութեան խօսք մոփիկ ը-
նելք ըունիմ :

Ոխցեալ նահանգաց օրէնսդիր ատեանը ասոր
այս խօսքս լսելով՝ և բոլոր Անքափայի կառավալա-
րութեան այս մոքիս վրայ միաբան բլազը համկը-
նալով, խորհուրդ ընել սկսան թէ ի՞նչ եղանակ և
ի՞նչ ճամբայ բռնեն որ պատերազմը շարունակելու-
կարող ըլլան. բայց մինչեւ յիշեալ օրը բան մը չի
կրցան որոշել. և կ'երեւեի որ՝ որոշեն նէ, ասոնց ո-
րոշած դարձագրող ատեանը շատ դժուարութիւն
պիտի քաշէ պատերազմը շարունակելու համար
պէտք եղած ստակը ժողվելու :

— Նիւեռքբէն | Խվթքուլ հասած օրտգիրները՝
մինչեւ յունվարի 4 պատուհած լուրերը կը պատմեն:
Ոխացեալ նահանգաց կառավարութեան ժողովը
շատ հաճութիւն ունեցած չերեւիր Ոհքսիքցի
դէմեղած կոխին պէտք եղած ծախքին օդնութի
ընելու : Այս ծախքերուս օդտելու համար՝ չոյն և
խոհվի վրայ մասնաւոր տուրք մը ձգելու առաջար-
կութիւն պատրաստուած է . բայց կ'երեւի որ այս
առաջարկութիւնս պիտի չի քալէ : Եւ այս բանիս
վրայօք՝ Ոխացեալ նահանգաց կառավարութեան
նախագահը Պ. Բոլք, մեծ դժուարութիւններու
մէջ է :

Ըսիկայ գիտնալով դիւրաւ կը հասկլնամբ թէ
ինչո՞ւ համար Մէքսիքօյի հասարակապետութէ նախա-
գահ և մեծ սպարապետ Անձիթ — Աննա Ճէնէռա-
լը հաշոտթեան խօսք մոփի լինել չուղեր, քանի որ
Մէքսիքօյի ցամաքը ամերիկացի զինուազը, և ծովը
նաւ կը գանուի : Աղէկ խելքը կտրած է որ, թէ-
պէտ Ախացեալ նահանգայ զօրքը մինչեւ հիմնյալ-
թող են, բայց այս յաղթութեամբս ալ երկար ա-
տեն պիտի չի կրնան գիմանսալ, և մէքսիքացիք չէ
թէ պատերազմը յաղթելով՝ այլ պատերազմէ փախ-
ըստելով և բանը երկընցընելով պիտի վաստըկի՞ն :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ : Ի՞նձուսկի կողմերը կռիւը դա-
դարած է , և առ այժմ հանդարտութիւն կը տիրէ :
Կ'ըսեն որ՝ ինկիլիզե զօրքը այս շաբթու | ահօնէն
Ճամբայ պիտի ելլէ : (Օրագիրը գեկտեմբեր 15 ին
հրատարակված է Պօմազի քաղաքը) : Վ'ըսեն որ՝
Վայրաքաղաքէն երկու երեք օրվան ճամբայ հեռա-
նայ նէ՝ հոն քիչ մը կենան պիտի , Ֆէրօղբուռ մըտ
նելին առաջ . որպէս զի իմանան թէ իրենք այնքա-
ղաքէն հեռանալին ետքը քաղաքը ի՞նչ վիճակի մէջ
կը մըտնէ : Հաւանելի է թէ՝ ասկէց քիչ մը ատեն
ետքը բաւական զօրք պիտի գան սահմանագլուխ
տեղերը պահպանեն , որ այն տեղացիները նորէն խը-
ռավութիւն հանելու չի համարձակին : Վ'սաշիւց
կարծիք կար , և ետքը ստուգուեցաւ , որ | ահօնի
աղբապետ | ալլա — Այնկ իշխանը , և Յեւաշմիրի ա-
սպասամբութելը գլուխ եղաղ շէլս Մամէտովինը
խօսքերնին մէկ լրած են եղեր , որ կուլոպ — Այնկին
ժժող չի տան իրեն նոր իշխանութիւնը ժառանգե-
լու : Ուշ որ ասոնց այս մաքիս վկայ միաբանու-
թիւնը շարաւակութիւն՝ հաշոտութեան և խողա-
զութեան գործը աւելի կը ծանրանայ և կ'ուշանայ :

— Պօմպէյ Շայնը օրագրին յունիար 2 հրատարակ-
ուած թերթը՝ Աէնձասպի կառավարութեան վրայօք
մէկ երեւելի փոխախութիւն մը եղած կը պատմէ :
1 ալ — Աինկ փոխաբքային համար ստուգեցաւ որ
Քեաշմիրի անդամներուն հետ կամակից է եզեր .
ուստի դատասասանի քաշվեցաւ : Դատողներուն կէ-
ար այն տեղի Ալյսո ըստուած հնդիկներէն , և կէ որ
Խնկիլող զինուորական հրամանատարներ էին . որ այս
փոխաբքային դաւաճան և մատնիչ ըլլալը ստուգված
վճռեցին : Այս վճռայ վրայ 1 ալ — Աինկը իշխա-
նութենէ զրկաւեցաւ . պահապան զօրաց յանձնուեւ-
ցաւ որ Հնդկաստանի ընդհանուր կառավարութե-
երկիրը տանինի : 1 ահօռի կառավարութիւնը քանի
մը գլխաւոր մարդոց խորհրդակցութեանը յանձ-
նուեցաւ . որ քանի մը տարտամ խոռքերէն և առա-
ջարկութիւններէն եաքը որոշակի առաջարկածնին
այս եղած , որ մինչեւ երկրին թալդաւորութեանը
օրինաւոր ժառանգ Տուլէք-Աինկը մեծնոյնէ , որ
տակաւին եօթն տարեկան է , տասն հազար զօրք
կենան այն երկիրը պահպաննելու , և մէկ գործակալ
մը գլուխի որ փոխաբքայութեան յատկացած գործ-
քերը կատարէ : Այս 10,000 պահտպան զօրաց հա-
մար ըլլալը ծախքը 1 ահօռի կառավարութիւնը
ովհանի վճարէ :

ԱՓՐԻԿԵ : Այս երկիւս առնուած լուրերը մինչ
չեւ զեկտեմբեր 5 կը հասնին . և առնեց նայելով
կ'երեւի որ , շատ շանցնիք այս գաւառիս մէջ կտ-
տարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ : Քաֆրերը գրե-
թէ ամէնն ալ հնաղանդութեան տակ կը մօնեն կար :
Կայքա երկրին մէկ մասը Խնկիլլովի իշխանութեան
տակ պիտի մտնէ . և Խնկիլլովները Քէյ գետին բեր-
նէն մինչեւ աղքիւրը գանուած երկիրներուն պիտի
տիրեն :

ՈՎԿԻԱՆՏԱ : ԱԵՆԹԱԼԻՀ կղզիներուն թագավորութեանը համար ստհմանուղրած կան կառավարութեան օրէնքները ընդունեց . որ տակաւայն վրաբացի շատ թագավորներ չեն ընդունած . և Ֆրանսաւ ալ գետապան խրիեց Պ. Լում վառաւարութամբ հաղուստ վաճառականը , որ առաջկուց ալ Փռանսացի հետ առուտուր ուներ :

E. O. 9. E. 8. 1. 1.

թիւ 23 լրաբրովնես իմացուցած էինք որ կիւ
լիկիական աշխարհի հայոցքի բնակիչներուն մէջ
ըւստաւորութիւնն մացունելու համար Ուռբինեանց
անունն ընկերութիւն մը հաստատեցաւ ազգակր
Մատթէոս սրբազն պատրիարքի ջանիւրը, հիմա ու-
րախ սրտիւ կ'իմացունեմք մեր յարդի ընկերոցնե-
րուն որ այս ընկերութիւր իւր շատ առաջ երթալուն
յօս կուտաց մեղի, որովհետեւ օր աւուր իւր
բաժանորդներուն թիւը կ'եւելնայ և արգեն քանի
մը աեղ գալրացներ ալ բացեր են թէ արու տղոց
և թէ աղջկանց, մանաւանդ Ալբայշէլ սրբազն կա-
թուղիկաս հայրերնիս ալ մեծ ինսամք՝ և հոգ կը
տանի կօր իւր հոգեւոր իշխանութեանը ներքեւը
գտնուող սրդոց կրթութենը սրուն վկայ են ՕՀՀ-
թունի մէջ երեք տարիէ ՚ի վեր հաստատուած մէկ
քանի գալրացները որոնց ամէն մասամբ տեսչութիւն
ալ ակնեցի գիտնական Յօհաննէս վարդապետին
յանձնուած ըլլալով այն տեղէն նոր հաս եկող հա-
ւաստիմ անձնաքներէ սառւգեցինք որ այն գալրոց-
ներուն մէջ արգեն երեսունի չափ ալ քերականու-
թիւնը կառարեւալ սորվող աշակերտաներ կը գըտ-
նուին եղեր :

Հանդուցեալ ազգասէր կուտութեան Վեարու
ամիբայի փափաքը միշո այն էր որ ազգը ամէն տեղ
գործոցներ ունենայ , անոնց միջնցաւը լուսաւորուի՝
երջանկանայ . ուստի անոր հարազատ ժառանգները
լըսելնուն պէս Ուուբինեանց ընկերութեան հաս-
տառուիլը խկցն Պօլիս անոր գանձապէտ կարգու-
ող արգայ Արևինեան Անոնուկ աղային վեց հազար
զուռուշ խուրեր են յիշեալ ընկերութեան նպաս-
տամատոց ըլլալու համար : Աը յուսամբ որ ասանկ
ամենահարկաւոր ընկերութեան մը բաժանորդ գր-
րուելու գեռ շատ փափաքողներ կան ազգիս մէջ :

— Հրբեմն երբեմն կը լսէինք որ Ոտուասասանի մէջ գտնուող հայոցդի երիտասարդներւն շատը մայրենի գեղեցիկ լեզունին երեսէ ձգելով ուռւսերէնին մինակ յարդութիւն տալու սկսած են և այս լեզուով իրարու հետ խօսելը փառք մը համարած են իրենց։ Այս սովորութիւնը կամ լաւ եւս ըսել այս մոլութիւնը բոլոր Ոտուասանի հայոց մէջ տարածելով օր մըն ալ հայերէնը գլխովին մէ չերնուն վերնալուն երկիւղը արդարեւ պատեր էր սրանինիս և մեծ ցաւ եղած էր մեզի այս բանը։ Իսպ քիչ քիչ երկիւղնիս կը փարասափ կոր քանի որ կը լսեմք Ներսու

Արբազն Քահանայալքետին անխոնչ աշխատութը ըստ
բանեցաւցած կերպ կերպ միջոցները հայերէն լեզ-
ուին ծաղկուելուն համար թէ դրաբար և թէ աշ-
խարհապար : Արբազնին այս ազգասիրական գի-
տաւորութեանը կը տեսնամք որ միշտ կ'օգնէ նաև
Տվիթիսու Կրէկա անուն հայերէն պատուական օրու
գիրը թէ իւր լեզուն օր աւուր գեղեցկացւնելով՝
թէ հայերէնի սէր ձգալ հայազգի ուսումնամէր ե-
րիտասարդներուն յարդը առաւել ձանցնալով, ինչ
պէս օր աարեցս եօթներըրդ թիւը մն ծ ուրա-
խութիւն կը ցցունէ արժանայարդ պարօն Դաւիթ
Յարութիւնեան Որոսումեան հայազգի գիտական
երիտասարդին հայերէնի հետեւելուն և կատա-
րեալ սարվելուն այս լեզուն, թէ ի մանկութենէ
անափ Ուսու գպրոյներու մէջ անցուցեր է իւր ժամ

մանակը բժշկականութիւն սովորելու համար։
Այս կովկասին խօսքերը այն երիտասարդին վրայ։
“Տիփիսուեցի հայալզի Դաւիթի Յագութիւննեան
Որոտոմեան վիճի ուսանելը առանձն զուտումն չաց
և Որուս լեզուաց՝ դիմեալ ՚ի մայրաքաղաքն Վասկով
եմուտ յարքունի համաշխարհնեն բժշկականութեան,
ուր կրթեալ զանձն յայն կենցալզօգուտ արհեստ
քաջ հանգիստացաւ յընդհանրական հարցաքննուու-
թեան, վասն որս արժանացեալ աստիճանի համա-
ձայն իւլում կոչման ՚ի 1841 ամի վերաբարձրաւ.

յիւր հայրենիս և կարգեցաւ նահանգական բժիշկ
՚ի հաքու : Այս հայրենատէր երիտասարդ անմռուց
պահեալ ՚ի մաի զհայրենի բարբառ խւր և զգըու-
թիւն (զօր ոմանք յերիտասարդաց յարելոց յայլ
ազգու իւլիք պաշտօնիւր ամօնի համարին) հանապակօր
յանկայ ընթերցանութեամբ զանազան մատենից
կտուարելագործել զինքն ՚ի գիտութեան իւրում
հայրենի բարբառոց : Եւ ահա յասկացցց այնմ ոչ
յազթեալ ՚ի բազում զբաղանց իւրոց, զորս կու-
տեալ է ՚ի վերայ նորա բժժկական պաշտօն իւր՝
մանրախայզ հետազօտութեամբ գրեալ զտեղագրու-
թիւն ։

Ըիւն Բաբուսաց քաղաքի տուաքեալ է առ մեզ հրատարակել զայն ՚ի ձեռն լրտիրոյս¹։ Ռեդ այսպիսի վաստակ աղնաւական թժշկին Ուստօնեան բերկրեալ մեր ՚ի սիրո և ՚ի հոգի հրատարակել արժան դաւեցաք զայն, ըստ օրինակի օգտակար յօդուածոց հայրենասէր Աստվաննոս բժշկի Բատուամեան Տօփիխուցւց, հրատարակելց ՚ի մէջն, յուսալով թէ և այլ համազդի աստիճանաւորք մեր հետեւելով շաւզաց սոցա, փոյթ կալցին հետեւելի ընթերցանութեան և գրութեան հայրենի լւզուի իւրեանց, գիտելով հաւաստեաւ թէ « որ անարդէ զհայրենի իւր բարբառ, զտղդն ողջյն անարդէ, և որ զագգն անարդէ՝ արժանի է ամենայն անարդանաց » ։

Քանի որ Արբազան Քահանացագետնիս կ'աշխատաի որ հայերէնը օր աւուը սիրելի ընէ իւր աղգին, և յիշեալ աղգաւուէր օրագիրն ալ անոր աշխատակից կ'ըլլայ. ասոլ անտարակցու Ուուսատանի հայոց մէջ շատ չերթար հայերէն չգիտցող մարդ չի գտնուիր :

— Վերյարդի բարեկամներէն մէկը հետեւեալ
նամակս հրատարակել աղաջեց լուգրոյս միջոցաւը :

“Յարդամնեալը և արժանապատիւ տեմըը

“Աղջողաւու և արժանացարք Համագլեաց ընկերութեան մարտ
22 թւուականին հանած տարեկան ցուցակին մէջ կը կարդացուի թէ՝
Տեսու Ս. Աղջողաւու 1847 Խորի մէկն էաւու ընկերութեան հանեց իր անշատանի-
ցութեանին. բայց ինչ պատճառով հանած ըլլալը ամենեւին չծանուցանե-
լուն համար, իշխալ ցուցակը կարդացոյ Աղջողակիցք տեսնելով որ աե-
սուչ մը ընկերութեան անդամակցութեան հանուեք է, կինան պատ-
ուցու գեմ անվայել և անսեղի խորհրդածութիւններ ու կասկածներ
ունենալ. ուրեմն՝ թէ այսպիսի անդամակցութիւններուն և թէ ա-
սուցմէ յառաջ եկալ հետեւանդիններուն առաջն առնելու սիրոյն համար
միայն կ'ըստիպուից ազաքելու արքարասէր ընկերութեանը որ զիս իր
անդամակցութեան հանելուն պատճառու. իր անկողինասէր գրչով մին-
չեւ երկու շաբաթ հրատարակելու բարեհամար. իսկ ընդհակառակին
թէ որ ընկերութիւնը լրաւութեամբ պատասխանէ, նայն լրաւութիւնը
յայսին նշան է թէ արքարաւութիւնը չըլողաւը որ անսեղի պատճառ-
ուանդիններ առաջարկուին իմ անմեղութեան լցուար ազօտացընելու համար :

19 Oct 27 Aug 1847

ՀԵՂԵՐԾԱՆԻ ԼԱԲԺԵՔ

Նոր Գիւղակ : ՈՒԵԿ Պիոանսըզ մէքերնագէտ մը մէկ
տեսակ մը նաև շինել հնարեց՝ ծովուն տակէն ճամ
բայ լնելու համար . և այս նաւովս այս կերպով Եր
կար ատեն Ճամբորդութիւն կրնաց ըլլալ Եղեր : Ա
սոր փորձը պիտի ընէ այս գիւտս գտնողը , Պիոան
սայի ծովելքերեայ քաղաքներուն մէկէն ճամբայ Ել
լէլով , և ծովուն տակէն Խնկիլթէռուա Երթալով :

Յօէս որ յիրաւի ասանկ գիւլտ մը գտնուած է նէ՞
ծովացին պատերազմը շատ վտանգաւոր կ'ըլլայ . ծո-
վազեառ ծովուն երեսն ու երկինքին երեսը պիտի
գիտեր առաջ , թշնամիին ընթացքն ու օդոյն որ-
պիսութիւնը հասկընալու համար . հիմա ծովուն
տակն ալ քննելու է անդադար . ըլլայ որ թշնամիի
նաւ մը յանկարծակի ծովուն տակէն վեր ելլէ . ո-
րուն ձեռքբէն փախչիլ շատ գժուար է : Կանկ բա-
ներն են աշխարհքիս խաղաղութիւնը ապահովու-
նողները : Վարդիկ ոքքան կրթեալ ըլլան , ոքքան ի-
րաւունք ճանչնուն , ոքքան մարդասիրութեան մէջ
վարժուած ըլլան նէ , միշտ զիրենք ուժով և իրենց
թշնամին տկար գտածներնուն պէս ամէն իրաւունք
ուոքի տակ առնելու պատրաստ են . իրաւունքը պաշտ
պահնելու համար ուժ պէտք է . և աշխարհքիս զօրա-
ւոր կառավարողը չէ թէ իրաւասիրութիւնը՝ այլ
մասնէւ :

— Ազգասպիրունեան : Գյուանսայի Ալենդ օպան տեղը
մէկ կը տրիմ երկրագործ մը՝ վաճառանոցը ցորեն կը
բերէ և կը հարցընէ մէկ ցորենը այսօր քանիի՞ կ'առ-
նուի կը ծախուի կօր : Կ'ըսեն, եօթն ֆռանք ու-
կէս : Քիչքիչ առաջներուն համար որ աղքատ են՝
այդ գինը շատ է կ'ըսէ . իմ ցորենս վեց Գյուանքի
կ'ուտամ . ով կ'ուղէ : Հարկ չէ ըսել որ նոյն հե-
տայն մարդուն ցորենը տոտկի փոխվեցաւ . թէ պէտ
ծախողը միայն քիչ ուղղներուն կ'ուտար : Ողսր-
մութիւն տարու ազնիւ մէկ տեսակին է ասիկայ, որ

1 Բաբուի ստորագրութիւնը մէջ ընկըեցաղաց համար ալ յետագայ թիւերուն մէկուն մէջ բանասիրականի կերպով կը հրատառեմ:

ողըրմութիւն առնողն ալ չամբչնար . և ասիկայ այս
տարուանն սղութեանս՝ Ֆրանսայի մէջ տեղ տեղ
ընողներ գտնուեցան . որ ամէն գովութէ վեր մէկ
գործ մընէ . մարդ չի կրնար ըստ արքանեացն գովել .
մանաւանդ՝ երբ որ ասանկ ընօղները ազքատ մար-
դիկ են : Վեզք որ՝ հարուստներուն չաղդեր ասանկ
աղքատներուն օրինակը . աղօթք ընելու է որ՝ ա-
գահ հարուստներուն օրինակն ալ առատաձեռն
աղքատներուն չաղդէ :

— Ա ՀՅԵՒՋԻ ԲԻՆ : Ուանսայի երեւելիք քաղաք-
ները՝ որ ջրի քովեր են թէ ծովու և թէ գետոց ե-
ղերը, յառաւկ տեղ կայ, ջուրը խեղդուած մարդ
մը ջուրէն հանեն նէ հն կը տանին կը պառ կեցնեն.
որ տէրը կ'ելլէ կը ճանչնայ, և թաղել կուտոց, և
տասնկ տեղերուն Տօռի կ'ըսեն : (Օր մը՝ Նանդ քաղա-
քին Տօռի առառանց առանկ մէկ մարդ մը պառ կած
գանեռելով՝ անցնողները հն կը կայնէին. առանկով
մէկ տասն և երկու հոգիի մը չափ եղտն. ամէն մէկը
մէկ մէկ բան կ'ըսէին. մանաւատնդ՝ այն տեղի պառ-
կողը չի ճանչնալուն համար. պալիշետեւ անանկ
էր դիրքը՝ որ երեսը չէր տեսնուեր : Ի՞այց ԲՇնչ զար-
մանկ և ապշութիւն եկաւ ամէնուն, երբ որ պառ-
կողը որ մինչեւ այն ատենը ջուրը խըզդուած և ջու-
րէն հանուած կը կարծուէր, թեւերը մէկ մը բա-
ցաւ երինցուց, խորունկ քունէնոր արթնցած մար-
դու մը պէս : Վմէն մարդու լսածն ու լսելիքը բե-
րաննին մնաց. իրարու երես նայել սկսան. անանկ ե-
րեւցաւ իրենց որ մեռելը ողջնցաւ. քիչ մնաց պի-
տի պօռային թէ հրանք է : Ի՞այց այս մարդս մէկ
խեղճ գեղացի մըն էր. որ Ոիւզիլեաք գեղէն եկեր էր
Նանդ քաղաքը ունեցած գործերը կարգին գնելու
համար, ինչպէս որ ինքը պատմեց : Եւ որովհետեւ
առաջիւց քաղաքը բնաւ եկած չէր, և այն օրն ալ
շատ կանուխ եկեր էր, այն տեղը տեսաւ նէ դա-
տեց որ պառկելու համար շատ աղէկ և ապահով
տեղ մըն է . և որովհետեւ տնձերեւ ալ կուդար՝ կա-
մաց մը վանդակապատին (բարմախըսին) մէջներէն
ինքընք ներս խօժեց. գնաց այն տեղը հանդիսա-
մը պառկեցաւ. մինչեւ որ աղէկ մը լրտմասց. և ի-
րեն ալ գործերը տեսնելու ժամանակը գայ : Ոտած
տեղէն գուրս ելլէլ պէտք եղաւ նէ. քիչ մը դժուար
գուրս ելաւ. ըսելէ որ՝ ներս մանելն իքէն ալ նցն
գժուարութիւնը քաշեր է. բայց ինչ որ է նէ՝ աւե-
լի աղէկ եկեր է իրեն այն գժուարութիւնը քաշե-
լով իրեն պառկելու ապահով տեղ մը դժոնել, քան
թէ դուրսը մնալ իրեն չի գիտցած և չճանչնցած երկի-
րը. և անձեւ ուտելէ : Վար արթըննալը տեսնուց
ները անտեկներալ բան մը տեսած ըլլալովնին կը զար-
մանային. որովհետեւ քնացող մարդու մը քնանալ տես-
նելու համար այնքան մարդոց ժողվուիլն ալ անիկաց
տեսած չէր :

— Ա լ շատրւական մէջ բառախառութիւն : Գրադղիական
ժամանելու պատրիքն առնելով ուրիշ գաղղիական
օրադրի մը կը պատմէ փետրվար 6 ին : Ուկ տղոց
աէր աղքատ մարդ մը՝ որ ուսելու հացը չէր մնա-
ցեր, և աեղջ մըն ալ ճարելու յցս չունէր, իս գլ-
րացինին շտեմարանէն հաց գողնալու միտքը գրաւ :
Հետո իրեն պէս աղքատ մըն ալ առաւ : անիկայ
դուրսը թողաւց որ պահպանութիւն ընէ . ինքը
գիշեր առեն կերպով մը ներս մոռաւ . խոսքելնին ա-
նանկ էր որ՝ ներսէն հացերը առնէ անոր տայ : Տան
տէրը արթմընցաւ . գէտ ՚ի պատուհանը ականջը տըն-
կեց . և այն կողմը գնաց : Պահպանութիւն ընողը
ասիկայ կւահելով խոհեմութիւն սեպեց կամացուկ
մը անկէց փախչիլը : Տանտէրը տեսութէ այն մար-
դը ուր կայներ էր . առանց ձայնի ինջաւ ինքը անոր
կայնած տեղը կայնեցաւ . և ներսէն գէտ ՚ի դուրս
երկնցուցած հացը առաւ . որ ներսինը կը կարծէր
թէ իր ընկերին կուտայ : Երկու հաց առնելէն ետ-
քը ըստաւ . նայէ սցդ տեղը մէկ պղպիկ տակառով
մը պիտու կայ նէ՝ անիկայ ալ գուրս տնըր , կը տա-
նիմք կը խըմենիք : Ներսի մարդը՝ որ միշտ կը կարծէր
թէ գուրսինը իր ընկերն է , ըստաւ . ինձի հացէն
դատ ուրիշքան պէտք չէ . ուրիշքան չեմ տաներ :
Ասոր այս հաւատարմութիւնը որ գողութեան մէջ
անդամ կը բանեցըներ , տան տիրոջը սրտին ազգեց
որ նոյն հետայն շտեմարանը ինջաւ , այն աղքատ
մարդուն ըստաւ . ասկէց ետքը քանի որ ձեզի հաց
պէտք ըլլայ նէ՝ եկէք տաւնէս առէք . տունս ամէն
ժամանակ ձեզի բաց է : Աղքատին հաւատարմու-
թիւնը որքան գալիք է նէ՝ անոր գրացիին առա-
տասրտութիւնն այ անկէղ վար է :

Ասոր նման բաւականասոէք աղքատներ ալ Պէլ-
Ճիքայի օրագիրներու մէջ կը պատմըլին : Տասն և
երիտ աղքատ մարդիկ իրարու մօտ խեղչ հիւղե-
րու մէջ կը բնակէին . փորձութիւնն պատահեցաւ .
հիւղերնին այրեցաւ : Ասնեք ՊէլՃիքայի Ալուդ քա-
ղաքին քամիւրը բերդ մը գացին , ուղեցին որ այն

բերդին տէրը բերդին մէջ իրենց բնակութիւ տայ : Աներդին տէրը անձամք հոն չէր . ժեախիտն ասոնց տեղ ցըսուց շտեմարանը . ուր տեղ պարկերով լեցուն մաքրած ցորեն կար . ասլասպրելով որ պարկերուն բնաւ ձեռք պիտի չի դըսպընեն : Այս խեղձերս հոն երեք շաբաթ մնացին . յերեկին մուրալու կ'երթային մօտակայ տեղերը . իրիկունները կուգային . և երեմն մուրալով բան մը չի վաստըկած՝ ձեռքերնին պարապ կուգային : Բայց որովհետեւ

խոսք տուեր էին, այնքան պարկերով ցորեններուն
մէջ շատ գիշեր անօթի կը պառկէին : Երեք շաբա-
թէն ետքը բերդին տէրը եկաւ . նայեցաւ որ յիրա-
ւի ցորեններուն ձեռք գլած չէ : Կանց հաւատար-
մութեանը վրայ հաւենելով և զարմանալով խոստա-
ցաւ որ այս խեղճերուն այրած տունը ինքը իր ծախ-
քով չկանչել տայ : Օրսագիրը չի պատմեր թէ անոնց
անօթիութիւնը բժշկելու ալ բան մը ըրան մի .
բայց կարելի կ'երեւի ընելը . քանզի անօթի մարդուն
տուն չինել տալը՝ անոր ցաւուն դեղ ընել չէ ուղ-
ղակի : Կասնկ պատմութիւններով՝ բարյական պատ-
մութեան գիրքերու մէջ ալ կրնան մօնել, և կար-
գացովներուն բարի օրինակ տալ :

Այս պատմութիւններս կարգացող մարդուն
թնչեց կուգայ հետեւեալ պատմութիւնս կար-
գալը . բայց բարյակինի նողատակին դուրս չէ գեշ-
րնաւորութիւններն ալ պատմելը , որ մարդու զե-
ղուանք և սրամութիւն կը բերեն :

Պօհէմիայի Բարկա քաղաքը Պ. Հարդման մեծանուն բանաստեղծին առաջ խոհակերտութիւն (աշխատութիւն) լնող աղջիկը՝ գլուխի մը մէջ երկու հազար թալէո (50,000 զուռուռ) կը գտնէ . տան սպասաւորներուն մէկուն կ'ըսէ որ իրեն օգնութիւնէ . ճամբար մը գտնէ այն ստակը հալեցընելու : Ազատաւորը աղջկանը թղթով թցն տալով ըստ . ասիկայ ապօւրին մէջ ձգես նէ՝ պարոնը կ'ուտէ . խորունկ մը կը քնանայ . մենք ալ անվախ անկասկած այդ ստակին ճարը կը նայինք : Վղջիկը տրվածը ըրաւ . բայց Պ. Հարդման մէկ արտառոց գիտուածով մը մահուանէն ազատեցաւ : Քանի մը տղաքունէր, որ խելօք չէին կենար . ծեծի յաճախ կարօս կ'ըլլային . ուստի Պ. Հարդման ալ կանթեղին վրայէն վար քանի մի ցոււպ (տէյնէկ) կախած էր . պէտք եղած տատենը գործածելու համար : Հաց ու տելու նստան նէ՝ տղայը մէկը սկսաւ խենթ խենթ պօռալ . Պ. Հարդման նստած տեղէն ցաթկեց որ տղան ծեծէ . ցաթկելով ապօւրը թափեցաւ . Տունը պահած կատունին վաղեց եկաւ, սկսաւ թափած ապօւրը լրկելու . մէկ երկուք լրկելէն ետքը շուտ մը ստակեցաւ ինկաւ վար : Պ. Հարդման ասկէց կասկած ընելով ապօւրին ամանին տակը մնացածը քննեց . և բանն ինչ ըլլալ հասկցաւ :

— Ենակին արդիած : Ամսկ գոռալը և կայծակը սովորաբար ամառը և գարնան վերջին տմիսները և աշնան առաջին տմիսները կ'ըլլան . ձմեռը քիչ կը տատահի . այնքան քիչ որ սմանք կ'ըլլեն թէ ձիւնն ու ամսկ գոռալը և կայծակը մէկ տեղ ըլլար . Բայց փորձը ասոր հակառակը ցըցուց :

Պատճենայի և Ապահետայի սահմանագլուխ Շիրենէ լսուած լերանը Պայօն քաղաքէն առաջինելուն Բիշովնէ լսուած օրագիրը լուր առնելով կը գրէ որ՝ քանի մը օր է որ այս քաղաքիս փողացները ձիւնով լըցուած էին . մէկ գիւն ձիւն կուգար . մէկ գիւն ամսկ կը գոռալը և կայծակ կը դարնէր . և առաջիրառ ջերմաշափը՝ սառին աստիճանէն քանի մը աստիճան ալաւելի ցուրտ կը ցըցնէր : Դեկտեմբեր 22 ին կէս գիշերէն չըստ ժամ ետքը ամսկ գոռալը և կայծակը նորէն ոկրատ . հեղեղի պէս անձրեւ կուգար . Դեկտեմբեր 23 ին օգն ալ տաքցաւ , վերցիշեալ ջերմաշափին վրայ 13 աստիճանը կը ցըցնէր : Բայց այս տաքնալուս հետ Պայօնի վրայ սարսափելի փոթորիկ փրթաւ . և այս փոթորիկիս վեասը ծովունակ կ'առան :

վլայ շատ եղաւ :
Այս բշխարթին չորեքշարթի (22 էն 23) լուս-
նալու գիշերը այս փոթորկիվ Պօռտո քաղաքին վլ-
րայ գալով՝ շատ ծառեր կոտրեց . շատ տուներ փրկ-
ցուց . չի փրցուցած տղներուն ալ վրային պիտի մա-
ները նետեց . որ սմանցը տուառալ ըստած քարեն էր ,
Տեղ մըն ալ նայն քաղաքին մէջ՝ մէկ ֆինօն մը կոր-
ծանեց . բայց մարդու վիստ քիչ հասցուց :

ԵՐԵՒԱՆՑ

ՊՈԼԻՍ 26 ՄԱՐՏ

Յորեն ըլլալուն պառհառաւ , ասոր վրայովկտես նուած գործերին ալ գրեթէ ոչինչ բան մըն է :

թէ որ յորեն գտնուի հսկ նէ դրուելիք գինեցը ասոնք կրնան ըլլալ։ Այսինքն

Ազգի	կարծր	զուռուց	33—34
Պէսարապիայի	"	"	31—32
Ուռմէլի	"	"	28—30
Ուռմէլի	կակուղ	"	30—32
Իպրայիլի	"	"	27—29
Հաճար	"	"	19 $\frac{1}{2}$
Դարի, քիչ մը բան ծախուեցաւ	11 $\frac{1}{4}$	խանթա-	
<i>բը</i>			
Վարդորեն . մօտաւոր գիւղերէն յանձնուելու			
պայմանաւ 24—25 : Թէպէտ մօտերս երկրնկէկ փը- չող հարաւային հովով շատ նաւեր եկան , բայց ա- մէննա ալ արդէն վարձու բռնուած ըլլալով չէ թէ նա- ւերուն վարձքը ինչտես , հապա ալ աւելի բարձրա- ցան :			
Եմն վաճառական ցորենին վրայ իշնալուն , ու- րիշ ապրանքներուն գիները այնչափ փափոխութիւն չեն ունենար ի՞որ :			
Քիչ մը մանր կուտ կանանչ խահվէն նուազէ 620—660 կ'ընէ . Ոխօին աղէկն ալ 520—550 կ'ընէ .			
Եկէրը քիչ մը բարձրացաւ . այս օրերս ինկէ- լիզի մանր տէլէ չէրը 330 կ'ընէ . մեծը 315—320 և այս տեսակին համեմատելով ուրիշ տեսակ չէր- ներուն գիներն ալ մէկ մէկ քիչ վրայ դրաւ :			
Պիտիւ- զուռուց 4 հօխան .			
Թաղին "	10 $\frac{1}{2}$		
Խառանֆիլ "	12		
Խըմըլ "	95—97 Դաղղիայինը , Ենդ- ղիայինը		
2իլլ "	104—105		
Կալսի "	95—100 Հօլանտայի , Պէն- կալսի		
10.5 ինիլսէ "	70—76		
11.5 ինը "	10 $\frac{1}{2}$ 11 կալօնը . Եմերիդա- յինը		
Բամպակի նումէրո	9—9 $\frac{1}{2}$		
"	12 $\frac{1}{2}$ — 3 $\frac{1}{2}$		
"	13 $\frac{1}{2}$		
"	14 $\frac{1}{2}$		
"	15 $\frac{1}{2}$		
"	16 $\frac{1}{2}$		

Ո՞ւտաքս : Այս ապրանքին գինը միշտ 215—245
է լսու տեսակին :

Աֆեն : Խզմիր այս ապրանքը մինչեւ 85 ի իջնալուն այս տեղի վաճառականներն ալ հիմա այնչափ գնոյն չեն դիմանար կոր . Քիչ մը բան ծախուեցաւ 145-150 հօդան :

Բուրդ : Խըռըմինը 130-135 կընէ ,
Ենիւրիւյի թիֆիտ . Չուզուիր կոր :

Ճեղի : Խայսէրիխնը 33-34 հօխան :
 Աշվ : Աեւ և կանանչ 11 ”
 Անդրամոմ գեղին : 22 հօխան , մինչեւ նաւը
 ծախքէ ազատ :

Որ ասպրանքին գինը չէ նշանակուեթ նէ , անոր գինը դեռ անփոփոխ մնացած է :

ՕՐԵԱԲ ՑԱԽՈՒՅՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՅՔ ԼՐԱԳՐԻՑ

Յանձնութեան պատճեան առաջարկ է այս գործութեան մասին:

ԵՊՐԵՒՆ Նոր իւան :

ԿՈՍԵՆԴԱՒՊՈՒ

Ե ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄՏՏԿԵՆՏՍԵԱՆ